

เทศน์เช้า วันที่ ๔ กันยายน ๒๕๕๔

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองแกว อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

พระบวชมาแล้ว พระบวชมาเพราะพระเห็นภัยในวัฏสงสาร แต่วัฏสงสาร การเกิด การแก่ การเจ็บ การตาย นี่เราจะหาฝั่งตรงข้าม เวลาพระบวชมาแล้ว พระยังต้องบิณฑบาต พระยังต้องมีปัจจัย ๔ เห็นไหม คำว่าปัจจัย ๔ เวลาบวชอุปสมาศนี่ปัจจัย ๔ ให้รักษาตัวด้วยน้ำคองมูลรเน่า ให้บิณฑบาตเลี้ยงชีพ ให้อยู่ตามโคนไม้ ให้ใช้ผ้าบังสุกุลเป็นวัตร นี่ปัจจัย ๔

ปัจจัย ๔ คือว่าปัจจัยเครื่องอาศัยดำรงชีวิต เห็นไหม แม้แต่พระบวชมาแล้ว พระพยายามจะพ้นจากทุกข์ให้ได้ พระพยายามประพฤติปฏิบัติเพื่อจะให้บรรลุธรรมให้ได้ ก็ต้องอาศัยปัจจัย ๔ เหมือนกัน ฉะนั้น เราอยู่ในโลก เรื่องปัจจัยเครื่องอาศัยมันต้องหา แต่หาโดยธรรมไม่ใช่หาโดยโลก ถ้าหาโดยธรรม เห็นไหม เราทำตามหน้าที่จนสุดความสามารถ ถ้าสุดความสามารถ ถ้าเรามีคุณธรรมในหัวใจ เรายกขาใจของเรามันไม่คืนรนใจ แต่ส่วนใหญ่แล้วเวลาเรคืนรนสุดความสามารถแล้ว เราจะทุกข์น้อยใจไป

ความทุกข์ ความน้อยใจ ความเหยียบย่ำหัวใจ นั้นแหละกิเลส คำว่ากิเลสนะ ถ้าเรคืนรนของเราจนสุดความสามารถของเราแล้ว นั่นถือว่าเป็นการกระทำของเราทางโลก ไม่ใช่กิเลส การทำหน้าที่การงานไม่ใช่กิเลส แต่คำว่ากิเลสๆ เห็นไหม นี่เราพยายามแสวงหากันอยู่ แม้แต่พระบวชมาต้องใช้ปัจจัยเครื่องอาศัย ยังต้องบิณฑบาตเป็นวัตร ยังต้องการดำรงชีวิต เราก็คือต้องการชีวิตเหมือนกัน

นี่การดำรงชีวิตด้วยความสุข ความสงบในครอบครัว สิ่งในครอบครัวนะ ครอบครัวของเราเนะ เริ่มต้นจากฐานในบ้านของเรา ถ้าฐานในบ้านของเรามั่นคงแข็งแรง ฐานในบ้านของเรายึดแน่นแจ่มใส แล้วคุยกันได้ไง

เราเกิดมาในครอบครัวของเราก็แปลก ในครอบครัวของเรานะ ตั้งแต่สมัยเรเด็กมานี้ อยู่ในบ้าน ใครจะมาบ้านเราก็คือแล้วแต่ทุกคนจะแปลกใจมาก ไม่พูดกัน ไม่คุยกัน คนแจ๊กเป็นอย่างนั้นนะ ไม่คุยกัน ไม่อะไรกัน แต่! แต่รักกันนะ เพราะว่าในครอบครัวของเรา เราสังเกตมานะ มี

สิ่งใดขึ้นมานี้จะเสียสละๆ ไม่มีใครเอาเปรียบใคร ในบ้านของเราไม่มีใครเอาเปรียบใคร แต่! แต่ มีอยู่อันหนึ่งคือไม่ค่อยคุย ไม่พูดกัน ไม่คุยกัน แต่เรื่องในครอบครัวนั้นดี

นี่เราพูดถึงว่าในสังขารธรรมใด เวลาเราศึกษาแล้ว เราปฏิบัติมาแล้ว เริ่มต้นมาจากไหน? ปฏิสนธิจิต จิตมันมาจากไหน? จิตมันเกิดในใจ ในครรภ์ แล้วเกิดมาเป็นเรา เห็นไหม จิตนี้ เอกเทศมา แต่เวลามาสาภาคกรรม บาลานซ์เวรกรรมระหว่างพ่อ แม่ ลูก นี่มันต้องมีมาด้วยกัน ต้องมีสเปิร์ม ต้องมีไข่ แล้วถ้าไม่มีปฏิสนธิจิตมาเกิดนะ นี่เวลาครอบครัวที่เขามีลูกยาก เห็นไหม เขามีพร้อมแต่ทำไมเขาไม่มีของเขา

ฉะนั้น ถ้าจิตมันมาเกิด จิตนี้เป็นเอกเทศ จิตเป็นเรา เรามีเวรมีกรรมส่วนตัวของเรา แต่เรา มาเกิดในครอบครัวใด พ่อเรามาเกิดในครอบครัวของเรา เห็นไหม ในครอบครัวของเรา พ่อ แม่ ปู่ ย่า ตา ยาย เป็นพระอรหันต์ของลูก ให้ชีวิต ให้เลือดเนื้อ ให้เชื้อไข ให้การดูแลรักษา ทะนุ ถนอม เลี้ยงดูมา มีคุณไหม? นี่พระอรหันต์ของลูก

ถ้าพระอรหันต์ของลูก เห็นไหม สิ่งนี้ถ้าในครอบครัวนะ แล้วเราเติบโตขึ้นมา เวลาเราแก่ เฒ่าขึ้นมา นี่ในครอบครัวเราอบอุ่น แล้วเราจะต้องพลัดพรากจากไปล่ะ? ไม่ใกล้ฝั่ง เราถึงต้องมี คุณธรรม เวลาเกิดก็เกิดมาคนเดียว เวลาความอบอุ่นในครอบครัว นี้อบอุ่นเพื่อให้ฐานใน ครอบครัวเราแข็งแรง ถ้าฐานในครอบครัวเราแข็งแรง จิตใจของคนในครอบครัวนั้นจะแข็งแรง ถ้าจิตใจคนในครอบครัวนั้นอ่อนไหว เวลาเขาออกไปสังคมเขาก็อ่อนไหว

สิ่งนี้เป็นฐานในครอบครัวส่วนหนึ่ง อีกส่วนหนึ่งเป็นพันธุกรรมทางจิต ถ้าจิตของคน เห็นไหม นี่ในพระไตรปิฎกมีมาก นกแขกเต้า ๒ ตัว จำชื่อไม่ได้ ๒ ตัว ตัวหนึ่งโจรเอาไปเลี้ยง ตัวหนึ่งราชวังเอาไปเลี้ยง นิสัยแตกต่างกันมาก นี่คือสภาวะแวดล้อม แต่เวลาโจรเอาไปเลี้ยงนะ เลี้ยงอย่างไร ให้มันทำอย่างไร มันเป็นนกที่ดีก็ได้

นี่ก็เหมือนกัน จิตใจของเราจะ ถ้าพันธุกรรมของเราตัดแต่งมาดี เห็นไหม เราจะมาอยู่ใน สถานะไหน จะอยู่ในสิ่งใดมันเข้มแข็งของมัน อย่างนี้ในทางการกีฬาเขาเรียกว่าข้างเผือก เขาไป หาข้างเผือกนะ หาข้างเผือกมา แต่เขาต้องมาฝึกของเขา ประสบความสำเร็จก็มี ข้างเผือกที่มองว่า มีแววนะ แต่ถึงที่สุดแล้วไปไม่รอดก็มี อันนี้เป็นเรื่องของกรรม เวรกรรมของจิตที่สร้างมา เรา เกิดมาในครอบครัว ถ้าครอบครัวแข็งแรง ครอบครัวมั่นคง เห็นไหม เราคุยกัน เรารักหากัน เรา ดูแลกัน

นี่เป็นเรื่องของการบำรุงรักษา เหมือนพระบวชใหม่ พระบวชใหม่มาในวัดนะ นี่ใน
นวกวาท ทุกข์ของพระบวชใหม่คือทนคำสั่งสอนได้ยาก เพราะจริตของฆราวาส จริตของ
คฤหัสถ์ของเรา เราทำอะไรก็ได้ เราทำอะไรตามความพอใจของเราก็ได้ แต่เราเข้าไปบวชแล้ว
เห็นใหม่ บวชเขามีธรรมและวินัย เขามีประเพณีวัฒนธรรม เขามีอาวุโส ก้นเต เขามีการเคารพ
กัน ความเคารพกันเขาเรียกถือนิสัย

คำว่าถือนิสัยนะ นี่ถ้าผู้ใหญ่ทำมา เหมือนแม่ปู่กับลูกปู่ ถ้าแม่ปู่มันเดินนะ บอกว่าลูกเดิน
ตรงๆ ลูกเดินตรงๆ แต่แม่ปู่มันเดินอย่างนั้นนะ แล้วให้ลูกเดินตรงๆ มันเป็นไปได้ แต่ถ้าครูบา
อาจารย์ท่านมีจิตนิสัย ท่านวางตัวของท่านเป็นแบบอย่าง นี่เราจะเดินตามนั้น พอจะเดินตามนั้น
นี่ลูกปู่ ลูกปู่พอโดนบังคับให้เดินตรงๆ ลูกปู่มันอึดอัดมาก อึดอัดมาก แต่การบังคับนั้นมันก็ต้อง
มีเทคนิคใช่ไหม? ครูบาอาจารย์ท่านมีเทคนิค

นี่พูดถึงพระบวชใหม่ เห็นใหม่ เราเกิดใหม่! เราเกิดใหม่มาในครอบครัวของเราละ เด็ก
อ่อนไร้เดียงสา ความไร้เดียงสานั้นเป็นเหมือนผ้าขาว แต่ต้องมีพ่อแม่ มีสังคมพุ่มพุกมา ให้มี
พื้นฐานมา ให้มีความเข้มแข็งมา ถ้ามีความเข้มแข็งขึ้นมามันจะเป็นประโยชน์ นี่แล้วถ้าเป็น
ประโยชน์ เติบโตขึ้นมาเขาจะเป็นคนดี

เขาจะเป็นคนดี เห็นใหม่ คู่ส่วนใหญ่ทางโลกที่มีปัญหา.. นี่ไม่ใช่พูดนะ นี่เป็นเวรกรรม
นะ ครอบครัวเลี้ยงเดี่ยว พอเลี้ยงเดี่ยวขึ้นมา เด็กมันจะมีปมด้อย มันจะร้องมัน มันบอกว่าสังคม
รังแกมัน สังคมรังแกมัน อันนั้นเด็กที่มันคิด แต่ถ้าพันธุกรรมทางจิตเขาเข้มแข็งมา คุณเด็กกตัญญูสิ
มันวิ่งไปโรงเรียนกลับบ้านทุกวัน ไปเซ็ดซี๊ด เช็ดเย็บปูย่า ตา ยาย จากพ่อ จากแม่ เด็กกตัญญู เด็ก
ขนาดนั้นมันคิดได้อย่างไร? เด็กขนาดนั้นมันมีความเข้มแข็งของใจมันได้อย่างไร? จิตใจของเรา
เป็นผู้ใหญ่ขนาดนี้ เรายังทำไม่ได้แบบเด็กกตัญญูที่มันทำกัน

นี่เวลาเลี้ยงเดี่ยว ถ้าจิตใจเข้มแข็งมันเป็นไปได้ นี่พูดถึงเวรถึงกรรม พูดถึงภาพสังคม ภาพ
ของโลกใจ แล้วเรามองภาพของธรรม ภาพของธรรม เห็นใหม่ นี่การเกิดมาชาติปี ทุกขา การ
เกิดเป็นทุกข์อย่างยิ่ง เพราะการเกิดมีสถานะ มีสถานะต้องมีความรับผิดชอบ แบกรับภาระทุกๆ
อย่าง ในเมื่อมีภวาสวะ มีภพ มีฐานความคิด.. ความคิด ความรู้สึก ความวิตกกังวล เกิดจากจิตนี้
ทั้งหมดเลย แล้วนี่มันแบกรับภาระ

ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าถึงบอกว่า “ให้ทำความสงบของใจ ให้ทำความสงบของใจ” ถ้าทำความสงบของใจมันก็กลับเข้าไปสู่ฐานนี้ไง ถ้ากลับเข้าไปสู่ฐานนี้ ใช้สติ ใช้ปัญญา ใช้วิปัสสนา เห็นใหม่ นี่ทำให้เรื่อนว่าง เรื่อนนี้มีแต่ภาวะ มีความรกรกฏ มีแต่ความแบกรับทั้งนั้นเลย

ความสุขสงบในครอบครัวนั้นมันเป็นผลของวิญญูะ เป็นผลของชีวิต เป็นผลของครอบครัว แต่ใจเราละ? ใจของเรา เห็นใหม่ เวลาเราแก่เต่าขึ้นมา เราต้องปลัดพรากไปเป็นธรรมดา.. ชีวิตนี้มีการปลัดพรากเป็นที่สุด ชีวิตนี้มันเวียนตายเวียนเกิดเป็นที่สุด นี่สังขธรรม เรา มาทำบุญกุศลกัน ทำบุญกุศลให้จิตใจเราเข้มแข็ง จิตใจเราเข้มแข็งนะ เราเสียสละของเรา เราเสียสละมีพัฒนาการของมัน

โดยธรรมชาติของจิต โดยธรรมชาติของใจ โดยธรรมชาติของค้นหาความทะยานอยาก มันหวงแหนทั้งนั้นแหละ ความหวงแหนเป็นเรื่องปกติของใจ เป็นเรื่องปกติของธรรมชาติเลย ความหวงแหน แต่เพราะเราเห็นคุณค่า แต่เพราะจิตใจเรามีปัญญา เห็นใหม่ ทำไมเราเสียสละสิ่งนี้ได้ เราเสียสละ พอจิตใจมันคิดเสียสละ นี่มันสละทานออกไป พอสละทานออกไป นี่มันพัฒนาใจตรงนี้แหละ ที่ว่าสิ่งที่เสียสละเป็นทิพย์

ของนี้เป็นวัตถุ เก็บไว้นะมันจะเน่าบูดไปหมดเลย แต่ถ้าเสียสละออกไปจากมือของเรา เห็นใหม่ ๑๐ ปี ๒๐ ปีนี้ถึงภาพนั้นมันยังอ่อนๆ อยู่เลย ควันยังขึ้นอยู่เลย นี่มันเป็นทิพย์ จิตใจเรามันเร่ร้อน มันไม่มีสิ่งใดเกาะ แต่พอมันคิดถึงบุญกุศลมันเกาะไหม? เห็นใหม่ เวลาครูบาอาจารย์บอกว่าให้คิดถึงพุทโธ พุทโธ ให้จิตมันเกาะพุทโธ พุทโธ เพราะมันเป็นนามธรรม พอเป็นนามธรรมมันไปหมด

เวลาปฏิสนธิจิต เราปฏิสนธิขึ้นมามีร่างกายแล้วมันถึงเป็นมนุษย์ขึ้นมา ถึงมีความรับรู้ มีความรู้สึก เรารู้สึกว่าความรู้สึกเป็นเรา กายกับจิต กายกับจิต แต่ไม่เคยเห็นจิต ไม่เคยรู้จัก จิตไม่เคยสงบ ไม่เคยเข้าฐานของตัวเอง ไม่รู้ว่าตัวเองคือใคร.. ไม่รู้ว่าตัวเองคือใครแล้วเราจะไปทำอะไร? ถ้าเราไม่รู้ตัวเองว่าเป็นใคร คนๆ นั้นจะไปทำอะไร? แต่ถ้าจิตมันรู้ตัวของมันว่านี่สัมมาสมาธิ แล้วมันออกใช้ปัญญาของมัน เห็นใหม่ นี่สิ่งนี้เป็นอริยทรัพย์

เราเกิดมาในครอบครัวมีความมั่นคง ความแข็งแรง ในครอบครัวของเรามีความอบอุ่น อันนี้เป็นบุญนะ.. บุญคือความสุข คือสังคมในครอบครัวเรายิ้มแย้มแจ่มใส คุยกันได้หน้าชื่นตา

บาน อันนั้นคือบุญ! นี่แล้วเวลาครอบครัวเราประพฤติปฏิบัติ เรามีทรัพย์สมบัติ เรามีสิ่งใด อันนั้นเป็นผลตามมา ถ้าเป็นผลตามมา เห็นไหม นี่เป็นสมบัติสาธารณะ เป็นสมบัติของโลก

ใครมีปัญหา ใครมีต่างๆ สิ่งต่างๆ ทรัพย์สมบัติมีอยู่ทั่วไป เพียงแต่ใครมีปัญหา ใครใช้ทำธุรกิจการค้าต่างๆ มันจะได้สิ่งนั้นตอบแทนมา นั่นทรัพย์สมบัติทางโลก.. นี่เราเกิดมา เห็นไหม ในครอบครัวเราก็มีความสุข ในครอบครัวเราก็อิ่มแ่มแ่มใจ ในครอบครัวเราสามารถคุยกันได้ เราสามารถเจ้อจกันได้ นี่โลกมีความสุขแค่นี้แหละ

ฉะนั้น เวลาอริยทรัพย์ล่ะ? อริยทรัพย์ ทรัพย์ของใจ ทรัพย์ของใจ ใจที่เป็นนามธรรมๆ เราจะหาทรัพย์ของเรา เพราะเราเกิดมาเป็นชาวพุทธพบพุทธศาสนา พุทธศาสนานี้ประเสริฐที่สุด เกิดเป็นมนุษย์ประเสริฐที่สุด เป็นอริยทรัพย์ เห็นไหม ไหนว่าการเกิดเป็นทุกข์อย่างยิ่ง การเกิดเป็นทุกข์อย่างยิ่ง.. การเกิดเป็นทุกข์อย่างยิ่งต่อเมื่อเราวิปัสสนา เรารู้จริงตามจริงของเรา เราจะบอกว่าการเกิดเป็นทุกข์อย่างยิ่ง

ที่ไหนมีการเกิดที่นั่นต้องมีความทุกข์ ที่ไหนมีการเกิดที่นั่นมีการตาย แต่มันก็ต้องเกิด จิตนี้มันต้องเกิดปฏิเสธไม่ได้! มันมีของมี สสารนี้มันมีของมัน ชาติรู้มันมีของมัน มันต้องไปตามธรรมชาติของมัน มันมีแรงขบอยู่ มันต้องเกิดเดี๋ยวดัง! แต่เกิดเป็นมนุษย์นี้ประเสริฐที่สุด เห็นไหม แล้วทำไมบอกว่าเกิดแล้วเป็นทุกข์อย่างยิ่ง

การเกิดเป็นทุกข์อย่างยิ่ง เพราะ! เพราะเรามีปัญญา เพราะเรามีสติ เรามีปัญญา จิตเราสงบแล้ว นี่การเกิดการตายอย่างนี้มันไม่มีที่สิ้นสุด มันจะขึ้นต้น ท่ามกลาง และที่สุดอยู่อย่างนี้ แล้วขึ้นต้น ท่ามกลาง ที่สุด ถ้าในครอบครัวมีบุญกุศลขึ้นมา ชีวิตของเราที่ราบรื่น ชีวิตของเราก็มีความสุขพอสมควร ถ้าเราเกิดมา เห็นไหม เกิดเริ่มต้นด้วยความทุกข์ความยาก เพราะคนเราทำบาปอกุศลก็มี ทำบุญกุศลก็มี แล้วถึงวันตบสนองเมื่อไหร่?

นี่มันจะเวียนตายเวียนเกิดอย่างนี้ มันถึงบอกว่าการเกิดเป็นทุกข์อย่างยิ่ง เพราะเกิดมาแล้ว เริ่มต้นมันต้องมีท่ามกลาง แล้วต้องมีที่สุด แล้วมันสุดที่ไหนล่ะ? มีที่สุดคือจบสิ้นกระบวนการชีวิตนี้มีการพลัดพรากเป็นที่สุด แล้วสุดไหมล่ะ? มันไม่สุด เห็นไหม การเกิดการตายถึงหลอกกัน ครูบาอาจารย์ที่ปฏิบัติแล้วบอกว่าการเกิดการตายคือหลอกกัน คือมันเป็นอนิจจัง มันเป็นผลของวิภวัญชะ มันแปรสภาพของมันอยู่อย่างนี้ไม่มีวันจบหรือ

แต่การปฏิบัติอริยทรัพย์ นี่ผลของวิภูฏะ วิภูฏะ.. วิภูฏะมันมีได้ มันเหมือนสถานีรถ สถานีรถที่เราจอดเป็นป้ายๆ ไป เห็นไหม นี่เกิดเป็นภพชาติขึ้น ภพชาติขึ้น มันจะหมุนเวียนของมันอยู่อย่างนั้นแหละ.. วิภูฏะ! ไม่มีรถ จะไปจอดที่ไหน? ไม่มีสิ่งใดมันจะไปจอดที่ไหน? ไม่มีรถแต่มีเรา มีความรู้สึก เพราะนิพพานมันมีของมันอยู่

ไม่มีรถคือเราทำหัวใจของเรา นี้อริยทรัพย์ ทรัพย์อย่างนี้ เราประพฤติปฏิบัติของเราขึ้นมา เราต้องแสวงหา เราต้องเข้มแข็ง เพราะเราเข้มแข็งเท่านั้น เราถึงจะรักษาตัวเรา ถ้าจิตใจของเราไม่เข้มแข็ง จิตใจของเราอ่อนแอ การประพฤติปฏิบัติมันมันก็ล้มลุกคลุกคลาน แต่ถ้าจิตใจเราเข้มแข็ง ล้มลุกคลุกคลานมันทุกขั้ไหม? ทุกขั้ ทุกขั้ทั้งนั้นแหละ

การปฏิบัติง่ายรู้ยาก การปฏิบัติยากรู้ง่าย เห็นไหม การปฏิบัติง่าย เราทำง่าย แต่เมื่อไหร่ มันจะจบสิ้น.. การปฏิบัติง่ายรู้ง่าย การปฏิบัติง่ายรู้ยาก การปฏิบัติยากรู้ง่าย อันนี้มันเป็นผลที่เราทำบุญกุศลกันเนี่ย มันเป็นผลที่เราทำบุญกุศลกัน เราเสียสละกัน สิ่งนี้พันธุกรรมของมันได้ตัดแต่ง ได้มีการกระทำ ได้มีการเปลี่ยนแปลง

พันธุกรรมของมัน เสียสละ การเสียสละ นี้บุญอันนี้มันตัดแต่งใจของเรา เพราะ! เพราะสิ่งที่เราทำนี้มันซบลงที่ใจแน่นอน จะรู้หรือไม่รู้ สิ่งที่สละออกไปจากมือเรานี้มันซบลงที่ใจแน่นอน นี่เราเสียสละ เราเจ้อจัน เรามีจิตใจที่เป็นสาธารณะ เห็นไหม พอจิตใจสาธารณะ มันเห็นสิ่งใดมันสะท้อนใจหมดแหละ แต่ถ้าจิตใจมันเห็นแก่ตัวนะ มันจะรวบเข้ามาหมดแหละ มันไม่เห็นสิ่งใดเป็นประโยชน์เลย

แต่ถ้าจิตใจเป็นสาธารณะ เห็นไหม มันเริ่มเห็น เห็นการกระทำ เห็นชีวิต เห็นความทุกข์ยากของคนอื่น นี่ภาพมันมี สัจธรรมมันมี แต่เขาไม่ได้ประโยชน์ แต่ถ้าจิตใจเป็นสาธารณะเราได้ประโยชน์ใช่ไหม? เห็นคนทุกข์คนยากสิ ถ้าเราเป็นล่ะ? ถ้าเราทุกข์ล่ะ? นี่จิตใจที่เป็นสาธารณะ มันจะเทียบเข้ามา พอจิตใจเป็นสาธารณะ สิ่งนั้นปัญญามันเกิดขึ้นมา แล้วจิตใจเราเป็นอย่างไร? มันธรรมสังเวชไป

คำว่าสังเวชมันสะท้อนใจ พอมันสะท้อนใจนี้ น้ำตาไหล น้ำตาาร่วง แล้วเราทำอย่างนั้นไหม? เราจะรักษาใจเราไหม? เราจะดูแลใจเราไหม? มันก็ไม่ทำความชั่ว มันก็ไม่ไหลไปตามกิเลส แต่ถ้าจิตใจมันไม่เป็นสาธารณะมันเอาเห็นแก่ตัว เห็นแก่ตัว สิ่งใดที่เป็นประโยชน์ มันไม่

เป็นประโยชน์กับมันเลย เห็นไหม นี่เกิดจากอะไรล่ะ? เกิดจากพันธกรรม เกิดจากการตัดแต่งของเรา การกระทำของเราละ

นี่พุทธศาสนาสอนลงที่หัวใจของสัตว์โลก สัตว์โลกทุกดวงใจมีสิทธิเสรีภาพที่จะทำให้ถึงที่สุดแห่งทุกข์ อุตตา หิ อุตตโน นาโถ คนเป็นที่พึ่งแห่งตน คนเท่านั้นจะสามารถทำให้ตนชำระสะอาดได้ คนเท่านั้นจะทำให้ตัวเองสะอาดบริสุทธิ์ได้ ไม่มีใครสามารถทำให้เราได้ ถ้าไม่มีใครสามารถทำให้เราได้ เราถึงว่าการทำบุญกุศลขนาดไหน ถึงที่สุดแล้วเราต้องมีปัญญา

ถ้าเรามีปัญญาของเรา เราพิจารณาของเรา ใคร่ครวญของเราว่าเราจะเดินไปทางไหน? ตามใจตัวเองว่าอยากได้สิ่งใดเป็นสมบัติ ตามใจตัวเองว่าจะทำอะไรต่อไป เกิดมาโลกนี้มันก็ต้องมีผู้มีกิน เห็นไหม พระราชมัทธาตมา พระราชนาคว่าจะพยายามประพฤติปฏิบัติ ก็ยังต้องมีปัจจัย ไอ้เรื่องปัจจัยเรื่องอาศัยเป็นส่วนหนึ่ง นี่ถ้าเป็นวิทยาศาสตร์ เห็นไหม เวลาทิ้งบอกว่าจะไม่เอาอะไรเลย แล้วชีวิตจะอยู่อย่างไรล่ะ?

นี่ชีวิตนี่ก็อยู่ของเรา แต่เราก็ลืมตาอีกตาหนึ่ง คือพยายามพิจารณาของเรา เพื่อประโยชน์กับเราละ ชีวิตนี้มีค่ามาก แล้วเวลาสิ้นสุดไปแล้วนี่ ไปเกิดอีกภพชาติหนึ่งไม่รู้ว่ามันจะคิดอย่างไรอีกไหม? ถ้าไปเกิดในครอบครัวที่เป็นมิจฉาทิฎฐิ พ่อแม่ก็เป็นลัทธิอื่นนี่เราจะไม่มีโอกาสเลย เว้นแต่ที่เราพยายามของเรา เราแก้ไขของเรา นี่ขณะที่เรามีโอกาสแล้วเราต้องตั้งใจของเรา

ชีวิตนี้เป็นอย่างนี้แหละ เราก็ต้องปากกัดตีนถีบดิ้นรนของเรา เพื่อความดำรงชีวิตของเรา แต่หัวใจของเรานี้ นั่งเฉยๆ กำหนดลมหายใจเข้า ลมหายใจออก ไม่ต้องไปปากกัดตีนถีบเลย แต่ทำไมไม่ทำ? ถ้าทำแล้วมันจะเป็นประโยชน์ของใจดวงนั้น เอวัง